

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS TRANSPORTO SAUGOS ADMINISTRACIJĄ

2020 m. rugsėjo 25 d. Nr.4D-2020/1- 842
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje gautas X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundas (toliau vadinama – Skundas) dėl Lietuvos transporto saugos administracijos (toliau vadinama ir – Administracija) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus skundą, neteiktos informacijos.

Prie Skundo papildomai pridėtas 2020-06-08 skundas „Prieš Lietuvos transporto administraciją“ (toliau vadinama – Papildomas skundas).

2. Pareiškėjas Skunde ir Papildomame skunde pateikia toliau nurodytą informaciją:

2.1. „Negalėjau suprasti ir niekas nepaaiškina iki šiol; kodėl viešojo transporto priemonėje esantis WC užrakintas? Negalėjau suprasti ir niekas nepaaiškina iki šiol: kodėl teisės aktai nereglamentuoja ar nenustato tvarkos ar taisyklių ir savalaikės prieigos prie transporto priemonės sanitarinio mazgo kelionės metu?“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „Abu kartus, važiuojant viešojo transporto priemonėmis, man buvo užkirsta galimybė pasikrauti mobilųjį telefoną.“

2.3. „2020-04-10 kreipiausi į Administraciją su prašymu dėl papildomos informacijos pateikimo ir pateikiau konkrečius klausimus [...]. 2020-04-24 iš Administracijos gavau dokumentą Nr. 15B-2641 [...]. Pabrėžtina, kad Administracija 2020-04-24 rašte nenurodė, į kokį prašymą atsako.“

2.4. „Iki šiol mano reikalo sprendimas vilkinamas. Žalos atlyginimo klausimas nesprenžiamas ir vilkinamas.“

2.5. „Administracija iki šiol nenurodė valstybės darbuotojo, kuris mane galėtų konsultuoti man rūpimais klausimais.“

3. Pareiškėjas Skunde prašo „ištirti Administracijos veiką (neveikimą)“.

TYRIMAS IR IŠVADOS

4. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti Pareiškėjo nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Administraciją, prašydamas pateikti paaiškinimus dėl Skundo teiginių bei atsakyti į klausimus.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Administracija Seimo kontrolierių informavo, pateikė dokumentus bei paaiškinimus iš kurių nustatyta:

5.1. „2020 m. kovo 20 d. Administracija gavo Pareiškėjo prašymą dėl tinkamo tyrimo

atlikimo. Pareiškėjo prašymas tą pačią dieną buvo užregistruotas Administracijos dokumentų valdymo sistemoje „Avilyš“, Pareiškėjui išsiųstas patvirtinimas apie prašymo gavimą Administracijoje, o Pareiškėjo prašymas nukreiptas vykdyti Teisės ir rizikų valdymo skyriaus specialistei“;

5.2. „2020 m. balandžio 9 d. Pareiškėjas el. paštu kreipėsi į Administraciją su prašymu informuoti apie 2020 m. kovo 20 d. prašymo nagrinėjimo eigą.“

5.3. „2020 m. balandžio 10 d. Pareiškėjui buvo išsiųstas atsakymas į jo 2020 m. kovo 20 d. prašymą. Taip pat Pareiškėjas, atsižvelgiant į jo 2020 m. balandžio 9 d. kreipimąsi dėl tyrimo eigos, apie išsiųstą atsakymą buvo papildomai informuotas el. paštu.“

5.4. „2020 m. balandžio 10 d. Pareiškėjas pakartotinai kreipėsi į Administraciją el. paštu dėl papildomo išaiškinimo. Pareiškėjo prašymas tą pačią dieną buvo užregistruotas Administracijos dokumentų valdymo sistemoje „Avilyš“, Pareiškėjui išsiųstas patvirtinimas apie prašymo gavimą Administracijoje, o Pareiškėjo prašymas nukreiptas vykdyti Transporto veiklos skyriaus specialistui.“

5.5. „2020 m. balandžio 24 d. Pareiškėjui buvo išsiųstas atsakymas į jo 2020 m. balandžio 10 d. pakartotinį kreipimąsi dėl papildomo išaiškinimo.“

6. Iš Skundo tyrimui pateiktų dokumentų nustatyta:

6.1. Pareiškėjas 2020-03-20 raštu kreipėsi į Administraciją, prašydamas atsakyti:

1. Koks buvo tikslus Vežėjo išvykimo iš Vilniaus autobuso stoties laikas?;
2. Koks buvo autobuso važiavimo greitis visos kelionės metu?;
3. Ar buvo sudarytos sąlygos pasikrauti mobiliojo ryšio priemonę arba kiti būdu susisiekti dėl pagalbos?;
4. Ar vairuotojas buvo blaivus ir neapsvaigęs prieš kelionę ir kelionės metu?;
5. Kokia valdžios įstaiga ir kokie tarnautojai ar pareigūnai atsakingi už nurodytų aplinkybių kontrolę ir tinkamą veiksmų organizavimą, kad Vežėjų kontrolė būtų įgyvendinta tinkamai ir laiku pagal teisės aktuose numatytą tvarką?;
6. Kokios valdžios įstaigos kompetencijoje ištirti ir nustatyti faktines skundo aplinkybes ikiteisminio tyrimo tvarka?;

7. Kodėl valdžios įstaiga, šiuo atveju [Lietuvos transporto saugos administracija] ir [direktorius] nesiima veiksmų, kad būtų ištirtos ir nustatytos visos įvykio aplinkybės ir atliktas tinkamas tyrimas dėl netinkamų vežėjo veiksmų;

Prašau Administracijos ir direktoriaus kontroliuoti susidariusią situaciją, atlikti tyrimą nevilkinti, tinkamai suteikti administracinę paslaugą, atlikti prašomus veiksmus, pateikti prašomą informaciją ir neapkrauti kitų valstybinių įstaigų papildomu darbu.

Atsakykite iš esmės:

8. Kokia valdžios įstaiga ir kokie tarnautojai ar pareigūnai atsakingi už nurodytų aplinkybių kontrolę ir tinkamą veiksmų organizavimą, kad Vežėjų kontrolė būtų įgyvendinta tinkamai ir laiku pagal teisės aktuose numatytą tvarką?

9. Kokios valdžios įstaigos kompetencijoje ištirti ir nustatyti faktines skundo aplinkybes ikiteisminio tyrimo tvarka, kad būtų užtikrinta teisė veiksmingai pristatyti bylą VVTAT ar teisme ir rungtyniškai dalyvauti teismo procese būnant ne prastesnėje padėtyje negu oponentas.“

Administracija pagal kompetenciją 2020-04-10 raštu Pareiškėjui pateikė išsamius paaiškinimus į jo klausimus (dėl vežėjo išvykimo laiko, dėl transporto priemonės važiavimo greičio, dėl sąlygų pasikrauti mobilios ryšio priemonę, dėl vežėjo vairuotojų neblaivumo tikrinimo, dėl vežėjo neplaninio patikrinimo inicijavimo ir kt. klausimais), išaiškino apskundimo tvarką, jeigu jis nesutinka su atsakymu.

6.2. **Pareiškėjas 2020-04-10** elektroniniu laišku kreipėsi į Administraciją, prašydamas informuoti:

„a) Koks asmuo galėtų konsultuoti dėl naudojimosi tualetais viešojo transporto priemonėse teisinio reglamentavimo?

b) Į kokį tarnautoją galėčiau kreiptis dėl naudojimosi tualetais viešojo transporto priemonėse teisinio reglamentavimo?

c) Ar aukščiau minėtas reglamentavimas yra/buvo numatytas vežėjams, kurie vykdo keleivių pervežimą tarpmiestiniais maršrutais?

Atsakykite išliai į klausimus:

1. Ar Direktyvos 2014/47/ES, 2 straipsnio 1 dalies a punkte nurodyta transporto priemonė galima laikyti techniškai tvarkinga, jeigu būtiniesiems žmogaus poreikiams atlikti skirta vieta transporto priemonėje neprieinama ir užblokuota?

2. Ar transporto priemonė techniškai tvarkinga, jeigu būtiniesiems žmogaus poreikiams atlikti skirta vieta neveikia ar kitaip nefunkcionuoja?

3. Kokia valstybės įstaiga atsakinga už tai, kad Lietuvos teritorijoje eksploatuojamos transporto priemonės būtų saugios ir nekenktų žmonių sveikatai, o vykdant tarpmiestinius keleivinius maršrutus, kelyje, būtų periodiškai tikrinamos ?“

Administracija 2020-04-24 raštu Pareiškėją informavo:

„1. Direktyva 2014/47 [Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/47/ES 2014 m. balandžio 3 d. dėl Sąjungoje važinėjančių komercinių transporto priemonių techninio patikrinimo kelyje, kuria panaikinama Direktyva 2000/30/EB (OJ L 127, 29.4.2014, p. 134–218) (tekste – Direktyva 2014/47)] nenurodo techninio patikrinimo kelyje metu vertinti transporto priemonės sanitarinių mazgų.

2. Techniškai tvarkinga transporto priemonė turi atitikti Reikalavimus [Techninius motorinių transporto priemonių ir jų priekabų reikalavimai, patvirtinti Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos viršininko 2008 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. 2B-290 (tekste – Reikalavimai)]. Techninės apžiūros metu vertinant transporto priemonės atitiktį reikalavimams, būtiniesiems žmogaus poreikiams atlikti sanitariniai mazgai vertinami pagal Reikalavimų II priedo 9.12.2 papunktį.

3. Lietuvos Respublikoje registruotų transporto priemonių, kuriomis vykdomi tarpmiestiniai keleivių vežimo maršrutai, techninę apžiūrą periodiškai atlieka techninių apžiūrų centrai kas 6 mėnesius. Komercinių transporto priemonių techninį patikrinimą kelyje nuolatos atlieka Administracija ir Lietuvos policijos pareigūnai.

4. Naudojimosi specialiąja įranga (maisto ruošimo, sanitarinės, garso ir vaizdo sistemos) galimybės yra paslaugas teikiančio ūkio subjekto ir keleivio susitarimo reikalas.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

7. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

7.1. Viešojo administravimo įstatyme (VAI) reglamentuojama:

7.1.1. 2 straipsnis – „14. **Prašymas** – su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusijęs asmens **kreipimasis** į viešojo administravimo subjektą prašant suteikti administracinę paslaugą, priimti administracinį sprendimą arba atlikti kitus teisės aktuose nustatytus veiksmus. 15. **Skundas** – asmens rašytinis kreipimasis į viešojo administravimo subjektą, kuriame nurodoma, kad yra pažeistos jo teisės ar teisėti interesai, ir prašoma juos apginti.“

7.1.2. 14 straipsnis – „1. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės tvirtina Vyriausybė.“

7.2. Kelių transporto kodekse (Kodeksas) reglamentuojama:

7.2.1. 1 straipsnis – „1. Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas (toliau – šis kodeksas) reguliuoja keleivių, bagažo ir krovinių vežimų organizavimą ir vykdymą, vežimų valstybinį valdymą, valstybinę kelių transporto priežiūrą, kelių transporto kontrolę, atsakomybę už

turtinę žalą.“

7.2.2. *7 straipsnis* – „1. Vežimų organizavimas – techninių sąlygų ir teisinių santykių tarp keleivio, krovinio, bagažo, smulkios siuntos siuntėjo, gavėjo ir vežėjo nustatymas. 2. Vežėjas – įmonė, kuri suprantama taip, kaip ji apibrėžta Reglamento (EB) Nr. 1071/2009 2 straipsnio 4 dalyje. 3. Keleivių vežimo organizatorius – fizinis ar juridinis asmuo, kita organizacija, jų padalinys, sudarantis technines sąlygas vežėjui ir keleiviui elektroninių ryšių priemonėmis susitarti dėl keleivių vežimo už atlygį lengvaisiais automobiliais pagal užsakymą paslaugos. [...]“

7.2.3. *18 straipsnis* – „1. Keleivių vežimą autobusais reglamentuoja susisiekimo ministro patvirtintos Keleivių ir bagažo vežimo taisyklės. 2. Keleiviai vežami reguliariais, specialiais bei užsakomaisiais reisais vietinio (miesto ir priemiestinio), tolimojo ir tarptautinio susisiekimo maršrutais. 3. Reguliarūs reisai – reisai, kuriais keleiviai vežami nustatytu dažnumu ir maršrutais, kelionės metu paimant ir išleidžiant keleivius tam tikslui nustatytose stotelėse, laikantis iš anksto nustatytų tvarkaraščių ir tarifų. Reguliarūs reisai organizuojami, jeigu gatvių ir kelių būklė atitinka Susisiekimo ministerijos nustatytus reikalavimus. Keleiviai reguliariais reisais vežami tik autobusais, troleibusais ir maršrutiniais taksi. [...]6. Vietinio (miesto) susisiekimo maršrutas – nustatyta gatvių (kelių) trasa, kuria keleiviai vežami miesto teritorijoje. 7. Vietinio (priemiestinio) susisiekimo maršrutas – nustatyta gatvių (kelių) trasa, kuria keleiviai vežami vienos savivaldybės (neįskaitant miestų savivaldybių) teritorijoje. Atskirais atvejais, suderinus su Transporto saugos administracija, maršrutas gali tęstis per dviejų ir daugiau gretimų savivaldybių (neįskaitant miestų savivaldybių) teritorijas. Kai maršrutas tęsiasi per daugiau kaip dviejų savivaldybių (neįskaitant miestų savivaldybių) teritorijas, jo trasa negali būti ilgesnė kaip 50 km. [...]9. Tolimojo susisiekimo maršrutas – nustatyta gatvių ir kelių trasa Lietuvos Respublikos teritorijoje, ilgesnė kaip 50 km, kuria keleiviai vežami daugiau kaip per dviejų savivaldybių (neįskaitant miestų savivaldybių) teritorijas. 10. Tarptautinio susisiekimo maršrutas – nustatyta gatvių ir kelių trasa, kertanti valstybės sieną. [...]“

7.2.4. *19 straipsnis* – „Keleivio vežimo sutartyje vežėjas įsipareigoja keleivį nuvežti jo biliete arba tam tikrame užsakyme nurodyta transporto priemone, laiku ir maršrutu į paskirties punktą, o keleivis įsipareigoja už nuvežimą sumokėti nustatytą užmokestį.“

7.2.5. *20 straipsnis* – „1. Keleivio bilietas – keleivio vežimo sutartį patvirtinantis dokumentas. Vežant keleivius reguliariais reisais, keleivio bilietas yra būtinas.“

7.3.6. *43 straipsnis* – „Žala, padaryta keleivio sveikatai ar gyvybei vežimo metu, atlyginama pagal *Civilinį kodeksą*. Vežėjui susitarus su keleiviu, gali būti nustatyta didesnė atsakomybė, negu nustatyta įstatymų.“

7.2.7. *56 straipsnis* – „1. Ieškiniai dėl reikalavimų, kylančių iš vežimo sutarties, pareiškiami teismui. Ieškovas gali iki ieškinio pareiškimo pareikšti vežėjui pretenziją. Vežėjas praneša apie pretenzijos patenkinimą arba atsisakymą ją patenkinti ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo jos gavimo dienos, jeigu Europos Sąjungos reglamentuose nenustatyta kitaip. Jeigu per tą laiką atsakymas į pretenziją negautas, laikoma, kad vežėjas jos nepatenkino. 2. Ieškiniui, kylančiam dėl vežimo sutarties, pareikšti nustatomas dvejų metų ieškinio senaties terminas. Pretenzijos pareiškimas ieškinio senaties terminą pratęsia vienam mėnesiui arba kitam Europos Sąjungos reglamentuose nustatytam pretenzijų išnagrinėjimo terminui.“

7.3. *Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo 4 straipsnyje* nustatyta: „Institucijos privalo teikti pareiškėjams ar jų atstovams (toliau – pareiškėjas) dokumentus, išskyrus šio įstatymo ir kitų įstatymų nustatytus atvejus.“

7.4. *Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 patvirtintose Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse* (toliau vadinama – Prašymų nagrinėjimo taisyklės) (2017-11-15 nutarimo Nr. 93 redakcija, galiojanti nuo 2017-11-23) nustatyta:

„35. *Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį*: 35.1. į prašymą suteikti

administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.2. *į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys*; 35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys. 36. Prašymą nagrinėjusi institucija, pati pastebėjusi ar gavusi pagrįstą asmens kreipimąsi dėl atsakyme esančių spausdinimo, skaičiavimo ar faktinių duomenų klaidų, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo klaidos paaiškėjimo arba asmens kreipimosi dienos jas ištaiso ir pateikia asmeniui ištaisyta atsakymą arba praneša jam, kodėl klaidos nebuvo taisomos. 37. Į skundus atsakoma laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytos tvarkos. 38. Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. Persiunčiant prašymą ar skundą nagrinėti kitai kompetentingai institucijai ir informuojant apie tai asmenį ar jo atstovą, pranešime asmeniui nurodyti minėtos apskundimo tvarkos nereikia.“

7.5. *Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011-07-04 įsakymu Nr. V-117 patvirtintose Dokumentų rengimo taisyklėse* (Taisyklės, aktuali redakcija nuo 2020-01-01) reglamentuojama: „6. Dokumento struktūrą sudaro šie pagrindiniai elementai: tekstas arba vaizdas ir (ar) garsas, metaduomenys, autentiškumo ir vientisumo patvirtinimo duomenys. 7. Dokumento struktūros elementai, nurodyti šių taisyklių 6 punkte, yra privalomi ir dokumente užfiksuojami atsižvelgiant į pasirinktą ar nustatytą dokumento formą: 7.1. popieriniame dokumente visi dokumento struktūros elementai užfiksuojami dokumento turinyje; 7.2. elektroniniame dokumente tekstas užfiksuojamas turinyje, o kiti dokumento struktūros elementai gali būti užfiksuojami turinyje arba naudojamos informacinės sistemos ar kitomis informacinių ryšių technologijų priemonėmis; 7.3. vaizdo ir (ar) garso dokumente užfiksuojamas vaizdas ir (ar) garsas, kiti dokumento struktūros elementai gali būti užfiksuojami turinyje arba naudojamos informacinės sistemos ar kitomis informacinių ryšių technologijų priemonėmis; 7.4. įrašuose dokumento struktūros elementai užfiksuojami naudojamos informacinės sistemos susijusiuose struktūriniuose laukuose. 8. Dokumentuose, kuriuose tekstas dėstomas raštu (toliau – rašytiniai dokumentai), struktūros elementai, kai jie nurodomi turinyje, užfiksuojami atsižvelgiant į šių taisyklių 1 ir 2 prieduose nustatytus reikalavimus. [...].10. Pagrindiniai dokumento metaduomenys yra šie: 10.1. dokumento sudarytojo pavadinimas; 10.2. dokumento pavadinimas; 10.3. dokumento data; 10.4. dokumento registracijos numeris; 10.5. gavėjas (jei dokumentas siunčiamas); 10.6. dokumento sudarytojo duomenys (jei dokumentas siunčiamas). [...].25. *Rašytinis dokumentas gali turėti ir papildomų metaduomenų, tokių kaip:* 25.1. specialioji žyma; 25.2. priedo žyma; 25.3. dokumento gavimo duomenys; 25.4. užduotis (rezoliucija ar kitas pavedimas); **25.5. gauto dokumento nuoroda**; 25.6. derinimo žyma; 25.7. supažindinimo žyma; 25.8. tvirtinimo žyma; 25.9. tikrumo žyma; 25.10. dokumento rengėjo nuoroda. [...]. [...].32. *Gauto dokumento nuoroda rašoma atsakomuosiuose dokumentuose.* Jei gauto dokumento nuoroda dėstoma turinyje, ją sudaro žodis „I“, dokumento, į kurį atsakoma, data ir jam suteiktas sudarytojo registracijos numeris, pvz., Į 2019-05-22 Nr. AK-847. Jei šių duomenų nėra, kartu su žodžiu „I“ pateikiama kita dokumento informacija (dokumento gavimo data, dokumento rūšis ar kt.), pvz., Į 2019-07-11 gautą prašymą. [...].“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (KT) praktika

8.1. KT 2004-12-13 nutarime, be kita ko, yra konstatavęs (byla Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03):

„[...] Konstitucinis Teismas 2004-07-01 nutarime konstatavo, kad Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas. Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, [...] teisės aktuose reglamentuojant piliečių prašymų ir skundų nagrinėjimo procedūrą ir kt. (Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d. nutarimas). [...]“

8.2. KT 2008-10-30 nutarime, be kita ko, yra konstatavęs:

„[...] Pažymėtina, kad valstybės institucijos, priimdamos sprendimus [...], privalo laikytis Konstitucijos normų ir principų ir jokiais aplinkybėmis negali veikti *ultra vires*, t. y. viršydamos savo įgaliojimus. Valstybės institucijų ar pareigūnų veikimas *ultra vires* negali būti be išlygų tapatinamas su pačios valstybės veikimu. [...]“

9. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (LVAT) praktika

9.1. LVAT 2016-02-22 administracinėje byloje Nr. A-1150-520/2016 (cituojiama ir kitose bylose) yra konstatavęs: „atsakovas savo kompetencijos ribose įvykdė pareigą ir pateikė pareiškėjui tinkamą atsakymą, o tai, kad *pareiškėjo netenkina skundžiamame atsakyme išdėstytos faktinės aplinkybės ir argumentai, nėra pagrindas pripažinti, jog pats atsakymas yra nemotyvuotas ir neteisėtas bei neatitinkantis Viešojo administravimo įstatymo nuostatų“;*

9.2. LVAT 2016-09-16 apžvalgoje (Administracinė jurisprudencija. 2016, 30), be kita ko, nurodyta: „Administracinių teisinių santykių, susiklostančių tarp privačių asmenų ir valdžios institucijų, ypatumai lemia, kad privatus asmuo juose yra silpnesnioji pusė. Tokia teisinė asmens padėtis lemia, kad santykiyje su viešąja administracija kilus neaiškumams, teisė aiškintina jo naudai, siekiant subalansuoti nelygias šalių pozicijas bei garantuoti asmens, kaip silpnesnės šalies, apsaugą. Iš to valstybės institucijoms, įstaigoms, pareigūnams ir kitiems atitinkamus įgaliojimus turintiems asmenims kyla pareiga vadovautis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais gero viešojo administravimo, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principais. Pabrėžtina ir tai, kad atsakingo valdymo (gero viešojo administravimo) principas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo yra pripažintas koordinuojančio ir determinuojančio konstitucinio teisinės valstybės principo dalimi, viena iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos saugomų ir ginamų vertybių (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitiktis Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“). (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. kovo 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-385/2014, 2017 m. balandžio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-322-552/2017).“

Tyrimo išvados

10. Atsižvelgus į nustatytas aplinkybes, teisinį reglamentavimą, pažymėtina:

10.1. nagrinėjamu atveju Pareiškėjas skundžia Administracijos pareigūnų veiksmus, netinkamai išnagrinėjus jo 2020-04-10 prašymą, todėl Skundas nagrinėjamas tik VAI, Prašymų nagrinėjimo taisyklių taikymo aspektu.

10.2. iš Skundo tyrimui pateiktų dokumentų turinio nustatyta, kad Administracija, įvertinusi Pareiškėjo 2020-04-10 prašyme nurodytas aplinkybes, klausimus, Pareiškėjui pateikė atsakymą (pažymos 6.2 punktą).

10.3. tyrimo metu įvertinus Administracijos pateiktą atsakymą, atkreiptinas dėmesys į tai,

kad:

10.3.1. Pareiškėjas Administracijos prašė suteikti informaciją dėl teisės aktų, nurodyti Administracijos specialistą, kuris galėtų suteikti konsultaciją dėl transporte kelionės metu patirtais nepatogumais. Administracija savo atsakyme Pareiškėjui nurodė prašomus teisės aktus, paaiškino jų taikymą. Tačiau pažymėtina, kad nenurodė Administracijos specialisto, kuris galėtų suteikti konsultaciją jam rūpimais klausimais, ir neišaiškino Pareiškėjui atsakymo apskundimo tvarkos.

Vadovaujantis Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatomis, atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį, į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys. Atsakyme, kuriame atsisakoma suteikti informaciją, turi būti informuojama apie tokio atsisakymo apskundimo tvarką;

10.3.2. Administracijos 2020-04-24 atsakyme nėra nuorodos į kurį Pareiškėjo prašymą atsakoma. Vadovaujantis Taisyklių (pažymos 7.5 punktas) 32 punkto nuostatomis, gauto dokumento nuoroda rašoma atsakomuosiuose dokumentuose – ją sudaro „žodis „I“, dokumento, į kurį atsakoma, data ir jam suteiktas sudarytojo registracijos numeris, pvz., I 2019-05-22 Nr. AK-847. Jei šių duomenų nėra, kartu su žodžiu „I“ pateikiama kita dokumento informacija (dokumento gavimo data, dokumento rūšis ar kt.), pvz., I 2019-07-11 gautą prašymą. [...].“

LVAT ne kartą yra pažymėjęs, kad administracinių teisinių santykių, susiklostančių tarp privačių asmenų ir valdžios institucijų, ypatumai lemia, kad privatus asmuo juose yra silpnesnioji pusė. Tokia teisinė asmens padėtis lemia, kad santykyje su viešąja administracija kilus neaiškumams, teisė aiškintina jo naudai, siekiant subalansuoti nelygias šalių pozicijas bei garantuoti asmens, kaip silpnesnės šalies, apsaugą. Iš to valstybės institucijoms, įstaigoms, pareigūnams ir kitiems atitinkamus įgaliojimus turintiems asmenims kyla pareiga vadovautis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais gero viešojo administravimo, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principais.

Įvertinus nustatytas aplinkybes, teisinį reglamentavimą, pažymėtina, kad Administracija pažeidė Prašymų nagrinėjimo taisyklių bei Dokumentų rengimo taisyklių nuostatas, tačiau tuo esminės žalos Pareiškėjo interesams nepadarė. Todėl šie pažeidimai pripažintini mažareikšmiai.

10.4. Skunde Pareiškėjas ir vėl mini „nepatogumus kelionės metu“, kad „iki šiol mano reikalo sprendimas vilkinamas“. Pažymėtina, kad Pareiškėjo skundai, prašymai **dėl nepatogumų kelionės metu** yra ne kartą nagrinėti Susisiekimo ministerijoje, Administracijoje, o taip pat Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje (2020-03-03 pažyma Nr. 4D-2019/1-1608; 2019-11-29 pažyma Nr. 4D-2019/1-1447).

LVAT ne kartą savo sprendimuose yra pasisakęs, kad jeigu „atsakovas savo kompetencijos ribose įvykdė pareigą ir pateikė pareiškėjui tinkamą atsakymą, o tai, kad *pareiškėjo netenkina skundžiamame atsakyme išdėstytos faktinės aplinkybės ir argumentai, nėra pagrindas pripažinti, jog pats atsakymas yra nemotyvuotas ir neteisėtas bei neatitinkantis Viešojo administravimo įstatymo nuostatų*“, viešojo administravimo subjektas pagal savo kompetenciją turi patikrinti informaciją apie galimai padarytą pažeidimą, ją įvertinti ir reaguoti į ja nuostatų bei kitų teisės aktų nustatyto būdu, „tačiau tai nereiškia, kad VAI, kitų šiam ginčui aktualių teisės aktų taikymo požiūriu atsakovas privalo veikti taip, kaip to prašo besikreipiantys į juos asmenys.“

Iš Seimo kontrolieriui pateiktų dokumentų, paaiškinimų, nustatyta, kad tiek Ministerija, tiek Administracija Pareiškėjui ne kartą yra išaiškinusios teisės aktų nuostatas dėl ginčų su vežėju sprendimo, žalos atlyginimo ir pan. Pažymėtina tai, kad Administracija Pareiškėjo pretenziją (dėl nepatogumų kelionėje) teisės aktuose nustatyta tvarka ir terminais (2020-03-12) yra persiuntusi Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai, kuri paaiškino Pareiškėjui kokių veiksmų jis turi imtis, siekdamas spręsti ginčą su vežėju. Pažymėtina ir tai, kad Pareiškėjui ne kartą yra išaiškinta Administracijos kompetencija, t. y., kad teisės aktais Administracijai nesuteikta teisė nagrinėti

pretenzijų ir ieškinių dėl žalos atlyginimo, kylančių iš keleivių vežimo sutarties (Kodekso 56 straipsnyje (pažymos 7.2 punktą) numatyta, kad ieškiniai dėl reikalavimų, kylančių iš vežimo sutarties, turi būti pareiškiami tiesiogiai teismui). Todėl, įvertinus pirmiau nurodytas aplinkybes, darytina išvada, kad Administracija pagal teisės aktais jai priskirtą kompetenciją, išnagrinėjo Pareiškėjo prašymus / pretenzijas / skundus *dėl galimų nepatogumų kelionės metu* ir pateikė atsakymus.

Viešojoje teisėje veikiančys įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems yra suteikti konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, o plečiamas valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas yra negalimas. Tokios institucijos, vykdydamos įstatymais joms priskirtą veiklą, privalo veikti tik taip, kaip numato teisės aktai, priešingu atveju būtų pažeistas viešojo administravimo subjektui taikytinas bendrojo draudimo principas – veikti taip, kaip nėra leidžiama.

11. Apibendrinus pateiktas išvadas konstatuotina, kad Pareiškėjo prašymai, skundai Administracijoje išnagrinėti, dėl Pareiškėjo nurodomos problemos (nepatogumų kelionės metu) pateikti paaiškinimai; tyrimo metu nustatyti teisės aktų pažeidimai pripažinti mažareikšmiais (pažymos 10.3.2 punktą), todėl vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 4 dalimi („jeigu skundo tyrimo metu paaiškėja, kad skundo dalykas mažareikšmis, skundo tyrimas nutraukiamas“), Pareiškėjo skundo tyrimas nutrauktinas.

12. Atkreiptinas Pareiškėjo dėmesys į tai, kad:

12.1. vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio nuostatomis, Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. Vežėjo darbuotojai nėra pareigūnai, todėl jų veiksmų (neveikimo) tyrimas nepriskirtas Seimo kontrolierių kompetencijai.

Pažymėtina ir tai, kad Seimo kontrolieriai netiria ginčų civilinių teisinių santykių srityje;

12.2. Kasacinis teismas yra išaiškinęs šiuos aspektus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys: 2009 m. vasario 2 d., Nr. 3K-3-25/2009, 2009 m. birželio 8 d., Nr. 3K-3-252/2009)

„Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnyje įtvirtintos asmens teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo procesinė tvarka ir sąlygos yra nustatytos specialiuosiuose įstatymuose, ir tam, kad ši teisė būtų įgyvendinta tinkamai, šios tvarkos būtina laikytis. Konstitucines nuostatas konkretizuoja ir detalizuoja civiliniai, baudžiamieji ir administraciniai (tiek procesiniai, tiek tam tikru aspektu ir materialiniai) įstatymai, konkrečiai civiliniame procese – CPK 5 straipsnio 1 dalis. Pagal šią proceso teisės normą teisę į teisminę gynybą turi asmuo, kurio teisė ar įstatymų saugomas interesas yra pažeisti ar ginčijami. Joje numatyta ne bet kurio, o suinteresuoto asmens teisė kreiptis į teismą. Be to, pagal šią teisės normą suinteresuotas asmuo turi teisę kreiptis į teismą ne bet kokia, o būtent įstatymų nustatyta tvarka. Šia blanketine teisės norma įstatymų leidėjas įtvirtino galimybę suinteresuotų asmenų teisę kreiptis į teismą reglamentuoti ir kitais įstatymais (CPK 1 straipsnio 2 dalis). Pagal CPK 2 ir 5 straipsnius teisminė gynyba taikoma tiems asmenims, kurie įrodo, kad jų teisės ir teisėti interesai pažeidžiami“.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (CPK) 5 straipsnio 1 dalies nuostatomis, kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (CK) 1.138 straipsnyje reglamentuota, kad civilines teises įstatymų nustatyta tvarka gina teismas. Taigi, žalos atlyginimo klausimai spręstini CK ir CPK nustatyta tvarka teisme.

Vadovaujantis Kodekso nuostatomis (pažymos 7.2 punktą), žala, padaryta keleivio sveikatai ar gyvybei vežimo metu, atlyginama pagal CK. Teismas nustato tiek žalos suinteresuotiems asmenims faktą, tiek žalos dydį, o ieškiniai dėl reikalavimų, kylančių iš vežimo

sutarties, *pareiškiami teismui*. Pažymėtina, kad vežimo sutartį patvirtina keleivio bilietas. Pareiškėjas, manantis, kad vežėjas galimai nevykdė vežimo sutarties sąlygų (arba netinkamai jas vykdė), turi teisę (prieš tai turi kreiptis į vežėją) kreiptis į teismą.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

13. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia

X skundo tyrimą dėl Lietuvos transporto saugos administracijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) nutraukti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

14. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Seimo kontrolierius rekomenduoja Lietuvos transporto saugos administracijos direktoriui – atkreipti dėmesį į pateiktas išvadas, imtis teisinių, administracinių priemonių, kad nagrinėjant prašymus, skundus, būtų vadovaujama galiojančių teisės aktų nuostatomis; institucijoje rengiami dokumentai atitiktų Dokumentų rengimo taisyklėse nustatytus reikalavimus.

Prašytume apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus Seimo kontrolierių ir Pareiškėją informuoti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos**.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas